

Стецюк Т.І.

*к.е.н., доц., доцент кафедри банківської справи та страхування,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

Беспалко І.В.

*провідний аналітик консолідованої звітності
відділу методології та стратегічного планування,
Фонду гарантування вкладів фізичних осіб*

ПЕНСІЯ ЗА ВІКОМ, ПЕНСІЯ ПО ІНВАЛІДНОСТІ ЇХ ПРАВОВІДНОСИНИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

Якість життя населення значною мірою залежить від пенсійного забезпечення людей похилого віку, впевненості у завтрашньому дні осіб, які працюють. Пенсійне забезпечення є основною складовою частиною соціального захисту населення, завдання якого є підтримка матеріального добробуту громадян та їхніх сімей у випадку виходу на пенсію з різних причин.

Згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсія – це «щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом» [1].

Відповідно до солідарної системи виділяють такі види пенсій, що розраховуються на основі страхового стажу: пенсія за віком, пенсія за вислугу років, пенсія у зв'язку з втратою годувальника та пенсія по інвалідності. Базою для розрахунку є система обліку виплат пенсій за віком, яка корегується відповідно до специфіки виду пенсійного забезпечення. Також слід відмітити, що при можливості отримання декількох видів пенсій суб'єктом пенсійних правовідносин, обирається одна із можливих.

Загалом правові відносини між елементами системи умовно можна поділити на прості та складні. Віднесення певних взаємозв'язків до однієї чи іншої категорії залежить від кількості учасників, які приймають участь у досягненні кінцевої мети. Відповідно оскільки об'єкт виступає у різних формах, то й кількість суб'єктів різнитиметься відповідно до його специфіки. Простими є взаємовідносини у яких об'єктом виступає пенсія за віком та пенсія за вислугу років, а складними у свою чергу - пенсія у зв'язку із втратою годувальника та пенсія по інвалідності.

Для прикладу розглянемо підсистему взаємозв'язків об'єктом яких є пенсія за віком (рис. 1). Основними суб'єктами є Пенсійний фонд України та пенсіонер, що досяг необхідного віку та має встановлений законодавством страховий стаж. Для отримання пенсії за віком пенсіонер за досягнення законодавчо встановлених вимог звертається в управління Пенсійного фонду України, де приймається рішення про виплату такому суб'єкту пенсії за віком.

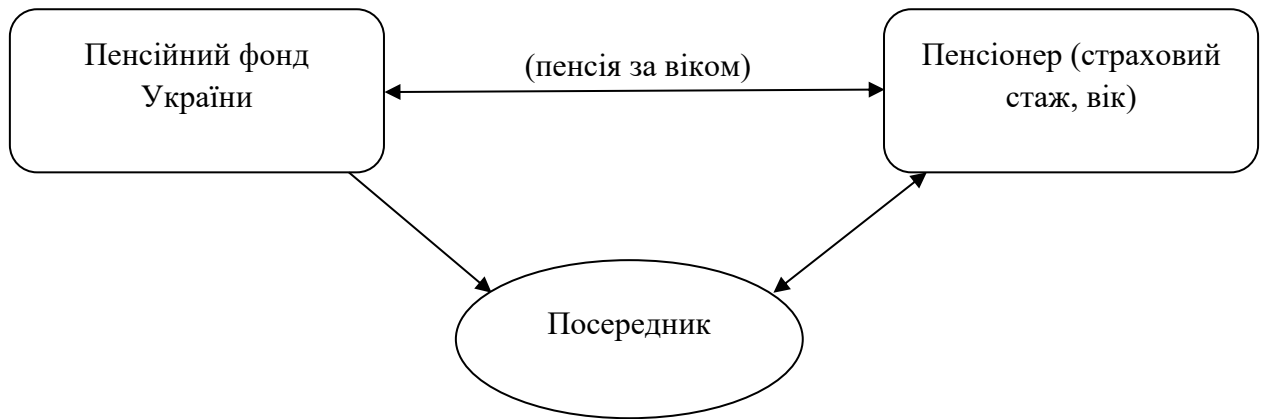

Рис. 1. Взаємозв'язок елементів підсистеми, об'єктом якої є пенсія за віком
Джерело: авторська розробка на основі [2,3]

Для порівняння взаємозв'язків суб'єктів підсистеми розглянемо пенсію по інвалідності (рис. 2). На відміну від підсистеми, основою якої є пенсія за віком, дана підсистема має складніший взаємозв'язок елементів, оскільки, коло її суб'єктів розширюється, а об'єкт має розгалуження на три підвиди (пенсії за класифікацією груп інвалідності).

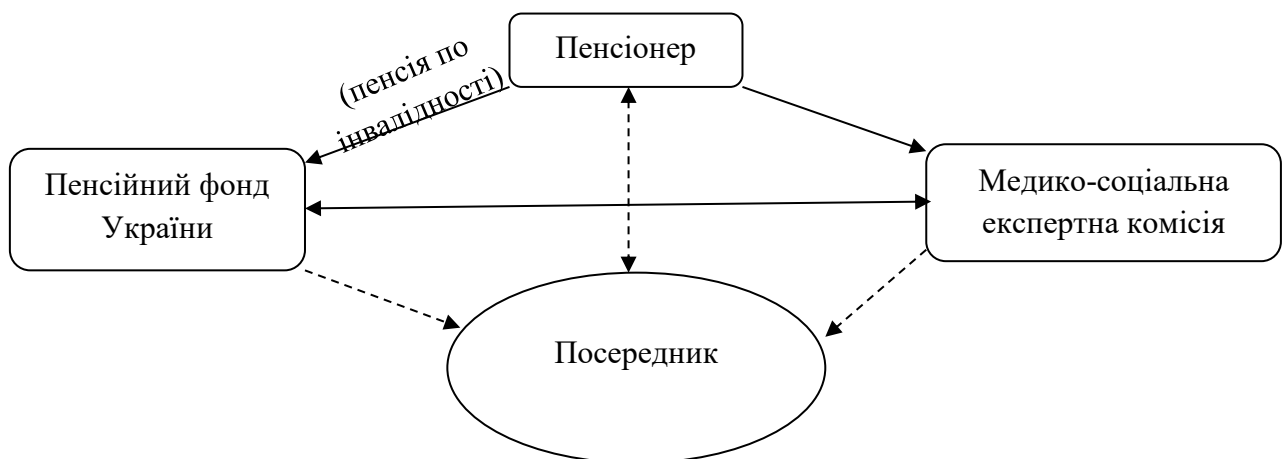

Рис. 2. Взаємозв'язок елементів підсистеми, об'єктом якої є пенсія по інвалідності

Джерело: авторська розробка на основі [2,3]

Оскільки, для отримання пенсії по інвалідності необхідний документально підтверджений факт інвалідності, то виникає такий суб'єкт як медико-соціальна експертна комісія, що наділена правом юридичного підтвердження такого діагнозу. Також відповідно до стану здоров'я встановлюється група інвалідності, вид якої впливає на розмір отримуваної пенсії. Проте слід відмітити, що незалежно від групи інвалідності алгоритм отримання матеріальної допомоги є однаковим, що правда юридичне оформлення може різнитись: для отримання пенсії по інвалідності пенсіонер звертається в управління Пенсійного фонду України, попередньо підтвердивши свій стан здоров'я у медико-соціальній експертній комісії. Слід відмітити, що дана підсистема може мати дискретний характер, тобто пенсіонер повинен підтверджувати свій стан через певний

проміжок часу для підтвердження правочинності отримання пенсійного забезпечення.

Зауважимо, що чим більше суб'єктів долучається до системи пенсійного забезпечення, тим складнішими стають взаємовідносини між її елементами. Проте таке збільшення взаємозв'язків є показником вагомості дослідження особливостей кореляції елементів один з одним, що дозволяють реалізувати право на отримання матеріальної допомоги у вигляді пенсійних виплат.

Вказані види пенсій неодмінно корелюють між собою як об'єкти нижчого рівня, оскільки суб'єкт пенсійної системи в особі пенсіонера чи інших громадян, які мають право на пенсійні виплати може претендувати на декілька видів пенсій.

Відсутність хоча б одного із елементів правових відносин у пенсійній системі порушує її цілісність, що може викликати неможливість здійснення пенсійних виплат. Визначення взаємозв'язків суб'єктів як системи викликана перш за все необхідністю аналізу способів досягнення реалізації права на пенсійне забезпечення громадянами, яке є її осередком, а також кінцевою метою.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. Про пенсійне забезпечення : Закон України: за станом на 5 листопада 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>
3. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» : Постанова правління Пенсійного фонду України". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05>.

Тараненко Л.Ю.

*аспірантка кафедри банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., професор,
професор кафедри банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Краснова І.В.*

ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ ВКЛАДІВ

У 2023 році в світі відбулися банківські потрясіння які спонукали до перегляду регуляторної, наглядової політики та політику врегулювання неплатоспроможності як на національному, так і на міжнародному рівнях. Це підвищило роль та важливість системи страхування вкладів (ССВ) в забезпеченні фінансової стабільності та сприяло її включенню до мережі фінансової безпеки.